

TÜRK VE SURİYELİ ÇOCUKLARIN GÖÇ KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORLARININ BELİRLENMESİ

Fatma Elif KILINÇ¹, Ferdane KARAYEL², Merve KOYUNCU³

Öz

2011 tarihinden itibaren Suriye’de yaşanan siyasi ve toplumsal gelişmeler sonucunda, Suriye’den ülkemize çok sayıda mültecinin göç ettiği görülmüştür. Türkiye’de kayıtlı 3.586.679 Suriyeli mültecinin bulunduğu ve mültecilerin 1.646.285’inin 18 yaşının altında çocuk olduğu bildirilmektedir. Çocukların bu göç sürecinde yaşadıkları ve karşılaştıkları olayların göç ile ilgili algı, düşünce ve tutumlarının gelişmesinde önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Yapılan bu çalışmada geçici eğitim merkezlerinde eğitim gören Suriyeli mülteci çocukların ve T.C. vatandaşı olan çocukların göç kavramına karşı bakış açılarını anlamak ve bu kavram ile ilgili oluşturdukları metaforları karşılaştırmalı olarak incelemek amaçlanmaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni ile yürütülmüştür. Araştırma Mersin ilinde Geçici Eğitim Merkezinde eğitim görmekte olan Suriyeli çocuklar ile ilkökulda eğitim görmekte olan T.C. vatandaşı çocuklar olmak üzere toplam 41 çocuk ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcı çocuklar amaçlı örnekleme yöntemi olan tipik durum örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme ile toplanmıştır. Toplanan verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Verilerden elde edilen bulgulara göre çalışmaya katılan T.C. vatandaşı çocukların göç kavramına ilişkin dokuz metafor geliştirdikleri belirlenmiştir. Bu metaforlar ulaşmak, göçmen, yolculuk, taşıma ve mazi olmak üzere beş kategoriye ayrılmıştır. Araştırmaya katılan Suriyeli çocukların göç kavramına ilişkin yedi metafor geliştirdikleri belirlenmiştir. Bu metaforlar da ulaşmak ve diyar olmak üzere iki farklı kategoride incelenmiştir.

Ahahtar Kelimeler: Göç, Suriye, Çocuk, Metafor, Mülteci

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, e-posta: fekilinc@ybu.edu.tr

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, e-posta: ferdane.karayel@gmail.com

³ Öğr. Görevlisi, Toros Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, e-posta: merve.koyuncu@toros.edu.tr

THE DETERMINATION OF TURKISH AND SYRIAN CHILDREN'S METAPHORS RELATED TO CONCEPT OF "MIGRATION"

Abstract

As a result of political and social developments in Syria since 2011, it has been seen that a large number of refugees have migrated from Syria to Turkey. Turkey's situated Syrian refugees are 3.586,679 which of 1,646,285 (45.9%) are children under the age of 18. It can be said that the children lived and the events they encountered in the process of this migration were an important factor in the development of perceptions, thoughts and attitudes related to the concept of "Migration". In this research, it was aimed to understand the views of the Syrian refugee children who are educated in the temporary training centers and Turkish citizens, and to compare the metaphors of the children about this concept comparatively. The study was conducted using phenomenological design that is qualitative research method. The study group consists of 41 Turkish and Syrian children who are studying at a primary school and at the Temporary Training Center in the province of Mersin. Participants were selected by the typical state sampling method that is purposive sampling. For the data collection, semi-structured interview was used. The data were analyzed by content analysis. According to the findings, it was determined that the Turkish children who participated in the research developed 9 different metaphors related to the concept of "Migration". These metaphors are divided into 5 categories as arrive, immigrant, travel, transport and past. It has been determined that Syrian children who participated in the research have developed 7 different metaphors related to the concept of "Migration". These metaphors were examined in two different categories as arrive and land.

Keywords: *Migration, Syria, Child,, Metaphor, Refugee*

Giriş

Günümüzde, dünyada ve Türkiye’de en fazla tartışılan ve dikkate alınan konular arasında iç ve dış göçlerle birlikte özellikle düzensiz göçler de yer almaktadır (Esen, 2016). Türkiye’nin de tarihi boyunca hem göç almış hem de göç vermiş bir ülke özelliği gösterdiği söylenebilir. Suriye’de 15 Mart 2011 tarihinde rejime karşı gelme amacıyla gerçekleştirilen gösterilerin zamanla çatışma ve iç savaşa dönüşmesi ve bunun sonucunda Suriye’den komşu ülkelere *ciddi ve dramatik* bir şekilde kaçış yaşanmaya başlanmasıyla Türkiye büyük bir göç dalgasının etkisi altına girmiştir (Akşit, Bozok ve Bozok, 2015; Erdoğan, 2016). Bunun üzerine ise Türkiye Suriye’den gelen mültecilere karşı *Açık Kapı Politikası* uygulayacağını duyurmuştur. Suriye’den ülkemize gelen göçmenlerin sayısı beklentinin ötesinde bir artış göstermiş olup her sene ülkemizdeki Suriyeli mülteci sayısı artmaya devam etmektedir. Suriyeli mültecilerin bir kısmı çeşitli illerde bulunan çadır kent, geçici kabul merkezi ve konteyner kentlerde barınmaktadır. Bir kısım Suriyeli mülteci ise şehir merkezlerinde, Türk vatandaşlarıyla birlikte yaşamlarına devam etmektedir. Türkiye’ye göç eden bu Suriyeliler ayı zamanda kayıt altına da alınmaktadır. 2017 yılı sonu verilerine göre Suriyeli mültecilerin sayısı 3.426.786’ya ulaşmıştır (ORSAM, 2015; GİGM, 2016; GİGM, 2017). 18 Mayıs 2017 tarihinde erişilen UNHCR verilerine göre ise Türkiye’de kayıtlı 3.586.679 Suriyeli mülteci yer almaktadır. Bu Suriyeli mültecilerin 1.646.285’i (%45,9) 18 yaşının altında yani çocuktur.⁴ TDK’ye göre, mülteci “Başka bir ülkeye veya yere sığınmış olan kişi, sığınmacı.” anlamına gelmektedir. Genel olarak evlerinden, ülkelerinden ve sevdiklerinden ayrılma, ailelerini kaybetme veya aile üyelerinin ölümüne tanık olma, fiziksel olarak zarar görme, şiddete tanık olma, ilaç yetersizliği, hastalık gibi çeşitli sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kalma, mülteci kamplarında yaşama gibi travmatik olaylar mültecilerin hayatlarını büyük bir ölçüde etkilemektedir (Ai, Peterson and Ubelhor, 2002).

Bu travmatik olayların etkilendiği mültecilerin kayda değer bir kısmının çocuklardan oluştuğu düşünülürse bu süreçte çocukların çeşitli ihmal, yetersizlik ve istismara maruz kaldığı bir gerçektir (Yılmaz, 2015). Savaş sonucu mülteci yaşam koşullarının çocuklar üzerindeki etkisini gösteren Türkiye’de

⁴ UNHCR; <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria/location/113>

yürütölmüş mevcut çalışmalara göre, ölkelerinden ayrıılıp Türkiye'ye gelmiş mülteci çocukların çeşitli fizyolojik hastalıklar (Yurtseven, Özcan ve Saz, 2015; Oğuz, Tuvgun, Polat, Akça ve Karacan, 2016) dışında, uyku (AFAD, 2013) ve stres bozuklukları, davranışsal, duygusal ve sosyal sorunlar, dikkat eksikliği ve hiperaktivite gibi bir takım psikolojik sorunlar yaşadığı söylenebilir. Ayrıca bu çocuklarda, kopukluk, yabancılaşma, bir geleceğinin kalmadığı gibi kaygılarda görölmektedir (Binay, 2016, Tabur, 2017). Bununla birlikte yapılan bir çalışmaya göre Suriyeli çocukların eğitim çağında oldukları hâlde iş yaşamına atıldığı da görölmektedir (Bahadır ve Uçku, 2016). Buldukları ölkelerde sokaklarda yaşayan; yiyecek ve para dilenen veya çalışan mülteci çocukların travmatik olaylar yaşadıkları göz önüne alınarak; bu çocuklara psikolojik destekler ve rehabilitasyon hizmetlerinin sağlanması, çocukların ve ailelerinin güvenli ve yaşanabilir yerlerde yaşamlarını devam etmelerinin sağlanması, her türlü sağlık ve bakım hizmetlerine ulaşımalarının kolaylaştırılması ayrıca mülteci çocukların kültürleri ve dilleri dikkate alınarak bu çocuklara uygun bir eğitim fırsatı sağlanması da önemlidir (Hodgkin ve Newell, 2002).

Türkiye'ye hem göç eden hem de burada doğup büyüyen ve eğitim çağına gelen Suriyeli mülteci çocukların nüfusunun fazla olması ve giderek artış göstermesinin (Emin, 2016) mülteci çocukların eğitim ihtiyaçlarında mağduriyet yaşamalarına sebep olduğu söylenebilir (Özer, Ateşok ve Komsuoğlu, 2016). *BM Çocuk Hakları Bildirgesi*'ne göre mülteci konumunda olan bir çocuğun, *korunma ve insani yardımdan yararlanma hakkı* vardır (Madde 22). Bunun dışında *her çocuğun ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler* (Madde 2) konusunda ayırım gözetilmeksizin *çocuğun yüksek yararı* (Madde 3) dikkate alınarak *eğitim hakkı*'nın (Madde 28)⁵ olduğu göz önüne alınır; Suriyeli mülteci çocuklar için çeşitli eğitim politikalarının geliştirilmesinin gerekli ve zorunlu olduğu muhakkaktır. Bu çocukların ölkelerinde yarım bırakmak zorunda kaldıkları eğitimlerine devam edebilmeleri amacıyla, çocukların eğitim imkânlarına erişimleri, çatışmanın etkilerinin azaltılması ve çocukların fiziksel, hukuki ve psikolojik olarak korunmaları dikkate alınarak çeşitli illerde geçici eğitim merkezleri

⁵ BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme; https://www.unicef.org/turkey/pdf/_cr23.pdf

oluşturulması için T.C. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından çeşitli çalışmalar yürütülmektedir (MEB, 2014). Türkiye’de 21 ilde 300’den fazla geçici eğitim merkezi bulunmakta, bu geçici eğitim merkezleri 188.400’den fazla mülteci öğrenci için güvenli ve kapsamlı öğrenme ortamı sağlayarak çalışmalar yürütmektedir (UNICEF, 2018). Türkiye’de yaşayan Suriyeli mülteciler ile gerçekleştirilen çalışmalar, mültecilerin çoğunun ülkelerindeki iç savaşın devam edip birliğin sağlanamayacağından korkmakta olduğunu, geleceklerinin iyi olacağına dair inançlarının yüksek olduğu ve ülkelerindeki iç savaşın bitmesiyle tekrar ülkelerine dönmeyi düşündüklerini göstermektedir (Yıldız, 2013; AFAD, 2017). Fakat bu çalışmalar yetişkin mültecilerle yürütülen çalışmalar olup çocuklarla ilgili çok fazla bir bilgi vermemektedir. Tıkman, Yıldırım ve Şentürk (2017) gerçekleştirdikleri çalışmada ortaokulda eğitime devam etmekte olan çocukların göç kavramına yönelik algılarını ölçen bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çetin, Kilcan, Güneş ve Çepni (2015) ise Ankara, Kilis ve Gaziantep illerinde 6 ve 7. sınıfa devam eden öğrencilerin sosyal bilgiler öğretim programında yer alan göç kavramına ilişkin algılarını belirlemeye çalışmışlardır. Bu çalışmalar hem Türk vatandaşı çocukları hem de ortaokul çocuklarını kapsamaktadır. Ülkemizde göçten en fazla etkilenmiş olan Suriyeli çocuklarla yapılmış ve erken yaşlarda çocukların göç kavramına yönelik algılarını belirlemeye yönelik çalışmaya rastlanmamıştır. Çocukların göç sürecinde yaşadıkları ve karşılaştıkları olayların göç ile ilgili algı, düşünce ve tutumlarının gelişmesinde önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Suriyeli çocukların algılarının yanında Türk vatandaşı çocukların da göç kavramına bakış açısının incelenmesi, bu çocukların düşünceleri arasında farklılıkların olup olmadığının belirlenmesi nedeniyle yapılan bu araştırmada geçici eğitim merkezlerinde eğitim gören Suriyeli mülteci çocukların ve Türk vatandaşı olan çocukların göç kavramına karşı bakış açılarını daha iyi anlamak ve bu kavram ile ilgili çocukların oluşturdukları metaforları karşılaştırmalı olarak incelemek amaçlanmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada T.C. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokulda eğitim gören T.C. vatandaşı çocuklar ile geçici eğitim merkezlerinde eğitim gören Suriyeli mülteci çocukların göç kavramlarına ilişkin metaforlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çocukların göç kavramına ilişkin metaforlarının belirlenmesinde nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan *olgubilim deseni* (fenomenoloji) kullanılmıştır. Olgu bilim deseninde insanların bir olay veya olgu ile ilgili deneyimlerine odaklanılmaktadır. Olgubilimsel (fenomenolojik) yaklaşım, bireyin davranışlarını anlayabilmek için, onun kendine özgü algılayışını ve yaşantısını bilmemiz gerektiğini savunmaktadır. Bireyin davranışını biçimlendiren en önemli etken, onun kendini ve çevreyi o andaki anlamlandırış biçimi, başka bir deyişle bireyin o andaki fenomenidir (Bliss, 2016). Olgubilim (fenomenoloji) yöntemini kullanan çalışmaların amacı, insanların belli bir olgu (fenomen) ya da gerçeğin belirli bir yönünü tecrübe etme, yorumlama, anlama ya da kavramsallaştırmada kullandıkları farklı yolları tanımlamaktadır. Bu yolla belirli bir olgu üzerinde anlayışlar ortaya çıkarılır ve bu anlayışlar kavramsal kategorilere göre sınıflandırılır (Akbaş ve Gençtürk, 2013). Bu çalışmada Suriyeli mülteci ve T.C. vatandaşı olan çocukların göç kavramına ilişkin deneyimleri, düşünceleri, algıları ve bunlar arasındaki farklılıkları yansıtan metaforlar belirlenmeye çalışıldığı için bu yöntem kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Katılımcı olan T.C. vatandaşı ve Suriyeli çocuklar öğretmenler amaçsal örnekleme yöntemleri içerisinde yer alan tipik durum örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Tipik durum örnekleme, fazla sayıdaki durumdan olağandışı olmayan, tipik bir durumun belirlendiği örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014). Araştırma Mersin ilinde Geçici Eğitim Merkezinde eğitim görmekte olan 18 Suriyeli ve T.C. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir ilkokulda eğitim görmekte olan 23 T.C. vatandaşı olmak üzere toplam 41 çocuk ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya dâhil

edilen T.C. vatandaşı çocukların %56,5'inin kız (13), %43,5'inin ise erkek (10) olduğu; Suriyeli çocukların ise %50'sinin kız (9), %50'sinin ise erkek (9) olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan T.C. vatandaşı çocukların %56,5'inin 2008 doğumlu (13), %43,5'inin ise 2009 doğumlu (10) olduğu, Suriyeli çocukların ise %22,2'sinin (4) 2005 doğumlu, çocuklardan 2004, 2007 ve 2008 doğumlu eşit sayıda toplam 9 çocuk, 2006 ve 2009 doğumlu eşit sayıda toplam 4 çocuk ve 2019 doğumlu 1 çocuk bulunduğu görülmüştür. T.C. vatandaşı çocuklar T.C. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokul 2. sınıf eğitimlerine, Suriyeli çocuklar ise eğitimlerine *Suriyeliler Okulu Geçici Eğitim Merkezi* adı verilen okulda devam etmektedirler. Suriyeli çocuklar bu okulda karma yaş grubu sınıflarda yer almaktadırlar. Suriyeli çocukların devam ettiği Geçici Eğitim Merkezi ile T.C. vatandaşı olan çocukların devam ettiği ilkokul aynı bahçe içerisinde ayrılmış şekilde ve farklı binalardadır. Çocukların tenffüs ve ders saatleri ayrıdır. Suriyeli çocuklar Türkçe öğrenmek amacıyla bu kuruma devam etmektedirler. Suriyeli çocuklar bu Geçici Eğitim Merkezinde yarım gün sadece Türkçe dil dersi, yarım gün ise müfredat dersi olmak üzere tam gün eğitim almaktadırlar. Suriyeliler için Geçici Eğitim Merkezinde sınıf öğretmenliği lisans mezunu geçici kadro ile atanmış öğretmenler görev almaktadır. Okuldaki öğretmenler ve idareciler T.C. vatandaşıdır. Okulda Suriyeli öğretmenler de bulunmaktadır ve bu öğretmenler branş dersi öğretmenidir aynı zamanda Suriyeli çocuklar ile Türk öğretmenler arasındaki iletişimi sağlamaktadır. Suriyeli çocukların 14 tanesinin annesi Türkçe bilmemekte, 4 tanesinin annesi ise Türkçe bilmektedir. Babalara baktığımızda ise durum yarı yarıyadır. Çocukların dokuz tanesinin babası Türkçe bilirken dokuz tanesinin babası ise Türkçe bilmemektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler Suriyeli ve T.C. vatandaşı çocukların göç kavramıyla ilgili görüşleri ve algılarını belirlemek amacıyla kullanılan görüşme formu iki kısımdan oluşmaktadır. Formun ilk kısmında çocuklarla ilgili kişisel bilgileri belirlemek amacıyla hazırlanmış sorular bulunmaktadır. İkinci kısımda ise çocukların “Göç..... gibidir.” “Çünkü.....” şeklinde metaforlar içeren cümleleri tamamlamaları sağlanmıştır. Çalışmada sorulan sorular ve çocuklara yöneltilen sorular Türkçe dilinde gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Katılımcı çocukların göç kavramıyla ilgili oluşturmuş oldukları metaforların ne olduğu, konuları, nereden kaynaklandıkları ilk soru olan “Göç gibidir.” ile belirlenmeye çalışılmıştır. Ardından sorulan “Çünkü...” sorusu ile katılımcıların oluşturdukları metaforlara yükledikleri anlamlar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

İlk olarak araştırmanın yapılacağı okulların idareleri ile görüşülmüştür. Ardından çalışma grubuna dâhil olan çocuklar ile tanışılmış ve araştırma hakkında çocuklarla konuşulmuştur. Araştırmacı her iki gruptaki çocuklar (T.C. vatandaşı ve Suriyeli) ile birebir görüşme yapmış ve araştırmada kullanılmış olan formun nasıl doldurulması gerektiğini anlatmıştır. Veriler bir ay içerisinde toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analiz edilmesinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi *belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik* şeklinde tanımlanabilir. Bir mesajın içindeki anlamlar, bağlamlar, kaynaklar veya amaçlara yönelik olarak mesajın içeriğinin incelenmesidir (Büyüköztürk, vd. 2014; Prasad, 2008). Katılımcı çocukların göç kavramıyla ilgili oluşturdukları metaforların analizi beş aşamada gerçekleştirilmiştir;

1. İlk olarak katılımcı çocukların göç kavramıyla ilgili geliştirmiş oldukları metaforlar listelenerek kodlanmıştır.
2. Kodlanan metaforlar ortak özellikleri bakımından teker teker analiz edilmiş, geçerli sayılamayacak olan metaforlar çıkartılmıştır.
3. Katılımcılardan elde edilerek oluşturulan metaforlar kategorileştirilmiştir.
4. Oluşturulan kategoriler için araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla iki uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlara veri analiz süreci ayrıntılı olarak açıklanmış ve metaforların yer aldığı kategoriyi temsil edip etmediğini belirlemeleri istenmiştir. Uzman görüşü doğrultusunda metafor ile dâhil edildikleri kategoriler arasında uyumsuzluk olanlar tespit

edilmiş ve yeniden düzenlenmiştir. Bu doğrultuda T.C. vatandaşı çocuklar tarafından oluşturulan *gitmek*, *uçmak* metaforlarının dâhil edildiği *devam* kategorisi iki uzmanın görüş birliği ile *ulaşmak* olarak değiştirilmiştir. Aynı şekilde çocukların *taşınmak*, *kaplumbağa* metaforları için belirlenen *değişim* kategorisi de uzmanların görüş birliği sonucu *taşınma* olarak değiştirilmiştir.

5. Kategoriler tablolştırılarak yorumlanmıştır.

Katılımcı çocukların kişisel bilgilerine ait verilerin frekans ve yüzde değerleri SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan T.C. vatandaşı çocukların göç kavramına ilişkin dokuz farklı metafor geliştirdikleri belirlenmiştir. **Tablo 1**'de göç kavramı ile ilgili T.C. vatandaşı çocuklar tarafından geliştirilen metafor ve frekansları gösterilmiştir.

Tablo 1: T.C. Vatandaşı Çocukların Göç Kavramına İlişkin Geliştirdikleri Metaforlar ve Frekansları

Metafor	(f)	Metafor	(f)
Gitmek	8	Geçmiş	1
Seyahat etmek/ gezmek	3	Leylek	1
Kuş	3	Kaplumbağa	1
Uçmak	2	Huzur	1
Taşınmak	2	Özgeçmiş	1

Tablo 1 incelendiğinde çocuklardan 8 tanesi tarafından 1; 6 tanesi tarafından geliştirilen 2; 4 tanesi tarafından geliştirilen 2 ve 5 tanesi tarafından geliştirilen 5 farklı metafor olduğu görülmüştür. Çocukların geliştirdikleri metaforlar ve bu metaforların çeşitli kategorilere göre dağılımı **Tablo 2**'de gösterilmiştir.

Tablo 2 : T.C. Vatandaşı Çocukların Göç Kavramına İlişkin Geliştirdikleri Metaforların Oluşturulan Kategorilere Göre Dağılımı

Kategoriler	Metaforlar	f	%
Ulaşmak	Gitmek (f:8), Uçmak (f: 2)	10	43,47
Göçmen	Kuş (f:3), Leylek (f:1)	4	17,39
Yolculuk	Gezmek/ Seyahat etmek (f:3), Huzur (f:1)	4	17,39
Taşıma	Taşınmak (f:2), Kaplumbağa (f: 1)	3	13,05
Mazi	Geçmiş (f:1), Özgeçmiş (f:1)	2	8,70
Toplam		23	100

Tablo 2’ye göre, araştırmaya katılan T.C. vatandaşı çocuklar tarafından göç kavramıyla ilgili geliştirilen ilk ve içinde en fazla metafor barındıran kategorinin *ulaşmak* (f:10 % 43,47) kategorisi olduğu görülmektedir. Bu kategoriyi “Göçmen” (f: 4 % 17,39), *yolculuk* (f: 4 % 17,39), *taşıma* (f: 3 % 13,05) ve *mazi* (f: 2 % 8,70) kategorilerinin takip ettiği görülmüştür.

Aşağıda göç kavramıyla ilgili T.C. vatandaşı çocuklar tarafından geliştirilen metaforlar, çocukların görüşlerinden alıntılar yapılarak oluşturulan kategorilerin altında açıklanmıştır.

Ulaşmak Kategorisi

T.C. vatandaşı çocukların göç kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlara göre en fazla görüş bildirilmiş olan *ulaşmak* kategorisinin içinde gitmek ve uçmak metaforları yer almaktadır. Aşağıda bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin çocukların görüşlerinden bazı örnekler verilmiştir.

- Göç bir yerden bir yere gitmek gibidir. Çünkü keşfetmek güzeldir.
- Göç bir yere gitmek gibidir. Çünkü göç yapılır.
- Göç uçmak gibidir. Çünkü sıcak olunca göç ederiz.

Göçmen Kategorisi

Çocukların göç kavramına ilişkin verdikleri cevaplara göre oluşturulan *göçmen* kategorisi içinde kuş ve leylek metaforları yer almaktadır. Çocukların bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

- Göç kuşların göçü gibidir. Çünkü mevsim değişip gidiyorlar.
- Göç kuş gibidir. Çünkü yer değiştikleri için.
- Göç leylek gibidir. Çünkü leylekler göç eder.

Yolculuk Kategorisi

Araştırmaya katılan T.C. vatandaşı çocukların *yolculuk* kategorisi için geliştirdikleri metaforlar gezmek/seyahat etmek ve huzur metaforları olmuştur. Aşağıda bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin çocukların görüşlerinden örnekler verilmiştir.

- Göç seyahat etmek gibidir. Çünkü seyahat etmek özgürlüktür.
- Göç gezmek gibidir. Çünkü gezmeyi seviyorum.
- Göç huzurlu hissetmek gibidir. Çünkü her yeri görebiliyorsun.

Taşıma Kategorisi

Araştırmaya katılan T.C. vatandaşı çocuklar *taşıma* kategorisi içinde taşınmak ve kaplumbağa metaforlarını oluşturmuşlardır. Bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin çocukların görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

- Göç taşınmak gibidir. Çünkü yeni bir yere gitmek güzeldir.
- Göç kaplumbağa gibidir. Çünkü evimi taşıyarak göç ederim.

Mazi Kategorisi

Araştırmaya katılan T.C. vatandaşı çocukların göç kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlara göre oluşturulan son kategori *mazi* kategorisidir. Bu kategoride geçmiş ve özgeçmiş metaforları yer almaktadır. Bu kategoride çocuklardan iki tanesi görüş belirtmiş ve bu görüş aşağıdaki gibidir.

- Göç geçmiş gibidir. Çünkü geçmişimi hatırlatıyor
- Göç özgeçmiş gibidir. Çünkü geçmiş aklıma geliyor.

Araştırmaya katılan Suriyeli çocukların göç kavramına ilişkin yedi farklı metafor geliştirdikleri belirlenmiştir. **Tablo 3**'te göç kavramı ile ilgili Suriyeli çocuklar tarafından geliştirilen metafor ve frekansları gösterilmiştir.

Tablo 3: Suriyeli Öğrencilerin Göç Kavramına İlişkin Geliştirdikleri Metaforlar ve Frekansları

Metafor	(f)	Metafor	(f)
Gitmek	7	Ev	2
Taşınmak	3	Uçmak	1
Suriye	2	Yolculuk	1
Mersin	2		

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan Suriyeli çocuklardan 7 tanesi tarafından 1; 3 tanesi tarafından 1; 6 tanesi tarafından 3 ve 2 tanesi tarafından ise toplam 2 metafor geliştirildiği görülmüştür. Çocukların geliştirdikleri metaforlar ve bu metaforların çeşitli kategorilere göre dağılımı **Tablo 4**'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Suriyeli Çocukların Göç kavramına ilişkin Geliştirdikleri Metaforların Oluşturulan Kategorilere Göre Dağılımı

Kategoriler	Metaforlar	f	%
Ulaşmak	Gitmek (f: 7), Taşınmak (f: 3), Ev (f: 2), Yolculuk (f: 1), Uçmak (f:1)	14	77,77
Diyar	Suriye (f: 2), Mersin (f: 2),	4	22,23
Toplam		18	100

Tablo 4'e göre, Suriyeli çocukların göç kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlardan oluşturulan kategoriler incelendiğinde en fazla metafor barındıran kategori *ulaşmak* (f:14 % 77,77) kategorisi olmuştur. İkinci kategori ise *diyar* kategorisidir, bu kategori de *Suriye ve Mersin* metaforlarından oluşmaktadır.

Aşağıda göç kavramıyla ilgili Suriyeli çocuklar tarafından geliştirilen metaforlar, çocukların görüşlerinden alıntılar yapılarak oluşturulan kategorilerin altında açıklanmıştır.

Ulaşmak Kategorisi

Bu kategori Suriyeli çocukların göç kavramına ilişkin içerisinde en fazla metaforu barındıran kategoridir. Bu kategorinin içerisinde *gitmek, taşınmak,*

ev, yolculuk ve uçmak metaforlarının yer aldığı görülmektedir. Çocukların bu kategori içerisinde belirttikleri görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

-Göç taşınmak gibidir. Çünkü yaşadığın yeri bırakırsın başka yere yaşamaya gidersin.

-Göç ev gibidir. Çünkü taşınmıyoruz.

-Göç bir yerden bir yere giderken bütün eşyamızla birlikte yaptığımız yolculuk gibidir. Çünkü göç her zaman olan şeydir.

Diyar Kategorisi

Araştırmaya katılan Suriyeli çocukların göç kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlara göre, son *diyar* kategorisidir. Bu kategorinin içinde *Suriye ve Mersin* metaforları yer almaktadır. Çocukların bu kategori içerisinde belirttikleri görüşler aşağıda verilmiştir.

- Göç Suriye gibidir. Çünkü Suriye'den buraya geldim.

-Göç Mersin, Adana gibidir. Çünkü dayım orada.

Tartışma

Suriye'de yaşanan olaylar sonucu Türkiye'ye zorunlu yapılan göç sürecinden en fazla etkilenen çocuklar olmuştur. Farklı gelişim dönemlerinde böylesi zorlu bir süreçle karşı karşıya gelmeleri çocukların gelişiminde derin ve kalıcı izler oluşmasına neden olabilmektedir. Göç olgusu ve mülteci yaşam çocukların özellikle fiziksel ve sosyal-duygusal gelişimlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Çocukların göç sürecinde yaşadıkları ve karşılaştıkları olayların göç ile ilgili algı, düşünce ve tutumlarının gelişmesinde önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. Suriyeli mülteci çocuklar ile Türk Vatandaşı olan çocukların göç kavramına karşı bakış açılarını daha iyi anlamak ve bu kavram ile ilgili çocukların oluşturdukları metaforları karşılaştırmalı olarak incelemek amacıyla gerçekleştirilen araştırma sonuçları aşağıda tartışılmıştır.

Araştırmanın sonucunda elde edilen verilere göre T.C. vatandaşı çocukların göç kavramına ilişkin oluşturdukları metaforların kategorilere göre dağılımları incelendiğinde *ulaşmak* (%43,47), *göçmen* (%17,39), *yolculuk*

(%17,39), *taşıma* (%13,05) ve *mazi* (%8,70) kategorileri bulunmaktadır. Katılımcı Türk çocuklarının yarısına yakın bir kısmının (%43,47) görüş belirttiği *ulaşmak* kategorisi *gitmek* ve *uçmak* metaforları ile temsil edilmiştir. Bu kategoride katılımcı T.C. vatandaşı çocukların verdikleri yanıtlar incelendiğinde ise çocuklar *gitmek* eylemini *eğlenceli bir iş, yeni yerler görmek için bir yerlere gitmek, yeni yerler keşfetmek* sebebiyle bir yerlere ulaşmak olarak yorumlamıştır. Ulaşmak kategorisinden sonra çocukların kayda değer bir kısmının *yolculuk* (%17,39) ve *göçmen* (%17,39) kategorisi içinde görüşlerini bildirdiği görülmektedir. Bu kategorilerin çocuklar tarafından sırasıyla *gezmek/ seyahat etmek, huzur ve kuş, leylek* metaforlarıyla temsil edildiği söylenebilir. Tıkman, Yıldırım ve Şentürk (2017) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada çocukların göç kavramını kuş, leylek gibi metaforlarla ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır ve bu araştırma ile paralel bulguların elde edildiği söylenebilir. MEB (2018) İlkokul 1, 2 ve 3. sınıflar için Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı *Ülkemizde Hayat* ünitesi altında “Ülkemizde yaşayan farklı kültürdeki insanların yaşam şekillerine ve alışkanlıklarına saygı duyar.” kazanımı yer almaktadır. Bu kazanımın çocuklara kazandırılması aşamasında öğretmenlerin ülkelerinden zorunlu veya isteğe bağlı göç etmiş kişilerden hareketle konuyu açıklanması beklenmektedir. Çocukların göç kavramını daha iyi anlamlandırabilmeleri, göçün sadece gezmek veya kuşların farklı ülkelere gitmesi anlamına gelmediğini kavrayabilmeleri için öğretmenlerin derslerinde göç ile ilgili örnek hikâyeler veya rol oynama, örnek olay, drama gibi farklı ve ilgi çekici yöntemler kullanmalarının yarar sağlayacağı söylenebilir.

Araştırmaya katılan Suriyeli çocukların göç kavramına ilişkin oluşturdukları metaforların kategorilere göre dağılımları incelendiğinde ise *ulaşmak* (%77,77) ve *diyar* (%22,23) kategorileri yer almaktadır. Suriyeli çocukların büyük bir çoğunluğu (%77,77) ise göç kavramını *ulaşmak* olarak tanımlamaktadırlar. Çocuklar *ulaşmak* kategorisini *gitmek, taşınmak, ev, yolculuk ve uçmak* metaforlarıyla özdeşleştirmişlerdir. Çocuklar mecbur oldukları için ülkelerinden ve evlerinden ayrılarak başka yerlere yaşamaya gitmek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. T.C. vatandaşı ve Suriyeli çocukların göç kavramına bakış açıları karşılaştırıldığında çocukların bu kavramı birbirlerinden farklı tanımladıkları görülmektedir. T.C. vatandaşı

çocuklar göçü çoğunlukla *gitmek ulaşmak* (%43,47) ve *yolculuk* (%17,39); Suriyeli çocuklar ise daha çok *taşınma* metaforlarını kullandıkları *ulaşmak* (%77,77) olarak tanımlamışlardır. T.C. vatandaşı çocuklara göre göç kavramı *eğlenceli ve mutluluk verici bir iş, yeni yerler görmek, yeni yerler keşfetmek için bir yerlere gitmek* ile ilişkilidir. Fakat Suriyeli çocuklar göç kavramını *eğlenceli bir durum olmaktan çok, zorunda kaldıkları için ülkelerini ve evlerini bırakarak farklı bir ülkeye, şehre taşınmak* olarak tanımlamışlardır. Araştırmadan çıkarılan önemli bir sonucun da, T.C. vatandaşı ve Suriyeli çocukların göç kavramını farklı şekillerde tanımladıkları, yaşadıkları olumsuz olayların da bu konuya bakış açılarını önemli ölçüde etkilediği şeklinde olduğu söylenebilir.

Kaynakça

- AFAD, (2013). *Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar*, 2013 Saha Araştırması Sonuçları. T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Ankara.
- AFAD, (2017). *Türkiye'deki Suriyelilerin Demografik Görünümü, Yaşam Koşulları ve Gelecek Beklentilerine Yönelik Saha Araştırması*. T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Ankara.
- Ai, L. A., Peterson, C. and Ubelhor, D., (2002). War-Related Trauma and Symptoms of Posttraumatic Stress Disorder Among Adult Kosovar Refugees. *Journal of Traumatic Stress*, 15(2), 157–160. DOI: 10.1023/A:1014864225889
- Akbaş, Y. ve Gençtürk, Eç (2013). Coğrafi Bilgi Sistemleri Kavramına Metaforik Bakış. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 179-196
- Akşit, G., Bozok, M. ve Bozok, N. (2015). Zorunlu Göç, Sorunlu Karşılaşmalar: Hisar Köyü, Nevşehir'deki Suriyeli Göçmenler Örneği. *TC. Maltepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 92- 116.
- Bahadır, H. ve Uçku, R. (2016). İzmir'in Bir Mahaltesinde Yaşayan 6-17 Yaş Arasındaki Suriyeli Çocukların Çalışma Durumları ve Çalışma Durumlarını Etkileyen Etmenler. *DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi* (30)3, 117-124. Erişim Tarihi (02.07.2018), (<http://dergipark.gov.tr/deutip/issue/32187/369873>).
- Binay, H. (2016). *Suriye ve Irak'tan Gelen Savaş Mağduru Çocuk ve Genç Mültecilerde Travma Sonrası Stres Bozukluğu Düzeyi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Bliss, L. A. (2016). Phenomenological Research: Inquiry to Understand the Meanings of People's Experiences. *International Journal of Adult Vocational Education and Technology (IJAVET)*, 7(3), 14-26. DOI: 10.4018/IJAVET.2016070102
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çetin, T., Kilcan, B., Güneş, C. ve Çepni, O. (2015). Examining Secondary School Students' Perceptions of the Concept of Migration: A Qualitative Study. *International Journal of Education*, 7(3), 97-120.
- Emin, M. N. (2016). *Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Temel Eğitim Politikaları*.

Sayı:153, Ankara: Seta-Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı.

Erdoğan, M. M., (2016). Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler ile Birlikte Yaşamın Çerçevesi. Esen, A., Duman, M. (Ed.), *Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler* (s.69- 88). İstanbul: WALD Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Vakfı.

Esen, A. (Ed.) (2016). *Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler*. İstanbul: WALD Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Vakfı.

GİGM, (2016). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü: İdare Faaliyet Raporu. Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Ankara.

GİGM, (2017). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü: İdare Faaliyet Raporu. Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Ankara.

Hodgkin, R. and Newell, P. (2002). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Uygulama Elkitabı. *Unicef*.

MEB (2018). Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (İlkokul 1, 2 ve 3. sınıflar için), Ankara.

MEB, (2014). Yabancılarla Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri Genelgesi, Ankara.

Oğuz, S., Tuygun, N., Polat, E., Akça, H., ve Karacan, C. D. (2016). Savaş ve Çocuk: Suriye İç Savaşının Sınırdan 750 km Uzaktaki Bir Çocuk Acil Servisine Etkisi. *J Pediatr Emerg Intensive Care Med*, 3, 135-139. DOI: 10.4274/cayd.39358.

ORSAM, (2015). Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi, Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri. Ankara.

Özer, Y. Y., Ateşok, Z.Ö., ve Komsuoğlu, A. (2016). Türkiye'nin Göçmen ve Mültecilere Yönelik Eğitim Politikalarının Dönüşümü. Esen, A., Duman, M. (Ed.), *Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler* (s.69- 88). İstanbul: WALD Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Vakfı.

Prasad, B. D. (2008). Content Analysis A Method in Social Science Research. Lal Das, D.K., Bhaskaran, V. (Ed.), *Research Methods for Social Work* (173- 193). New Delhi: Rawat.

Tabur, S. (2017). *Şanlıurfa İli Suruç İlçesinde Yaşamakta Olan İlköğretim Öğrencilerinde Genel Psikopatoloji, Travmatik Yaşantılar Ve Travma Sonrası Stres Bozukluğu İle*

Uyumlu Yakınmaların Belirlenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep.: Hasan Kalyoncu Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tıkman, F., Yıldırım, E. ve Şentürk, M. (2017). Göç Metaforuna Yolculuk: Bir Fenomenolojik Çalışma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 104- 126. Erişim Tarihi (02.07.2018), (<http://dergipark.gov.tr/kilissbd/issue/33138/349853>).

UNICEF, (2018). Syria Crisis February 2018 Humanitarian Results.

Yıldız, Ö. (2013). Türkiye Kamplarında Suriyeli Sığınmacılar: Sorunlar, Beklentiler, Türkiye ve Gelecek Algısı. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 16(1), 140- 169.

Yılmaz, A. (2015). Uluslararası Göç Ve Türkiye: Türkiye'deki Çocuk Göçmenler ve Sığınmacı Ailelere Tanınan Haklar ve Daha İyi Uygulamalar İçin Öneriler. *Akademik Bakış Dergisi*, 49, 475- 493.

Yurtseven, A., Özcan, G. ve Saz, E. U. (2015). Çocuk Acil Servise Başvuran Suriyeli Hastalarla Türk Hastaların Karşılaştırılması: Ege Üniversitesi Deneyimi. *Türk J Pediatr Emerg Intensive Care Med*, 2(3), 133-136. DOI: 10.5505/cayb.2015.02986